

reponimus iustitiae originalis, & gratiae factis, ut potè duorum donorum, que inter cetera principaliter statum innocentia constituebat; rationem vero voluntari ex actuali peccato Adami in illas privationes derivatam concurreat dicimus, ut necessariam conditionem, vel premium fundatum totius moralitatis. Et quando inflatur, quod neq; adhuc per hoc salvatur, quod peccatum originale sit quid intrinsecum; & proprium in parvulis, qui privatim sibil est vere, & proprii subjecti inheritance, ac si intrinsecum, & tam sic concipere est facere ens rationis.

Respondeo, quod licet non sint entia realia privationes, & negationes; non proinde inter entias formaliter esse computandacum verè denuo à parte rei, non quod sint entia realia positiva, vel latenter privativa, aut negativa, ut aliqui imaginatur: sed dantur à parte rei, ut amotiones reali entium, quatenus nulli cogitatione intellectu verè ait tenebrosus, & homoniger, nō abus, ut ex instituto dictum est dīp. 3. Log. q. 7. ex Scoto 1. dīp. 2. 3. q. nn. ubi distinguit duplex negationem genus, quemadmodum negatione rationis, quae rebus convenient per locum intellectum, ut negatio subiecti in homine posito à parte predicatori; quædam vero sunt negationes reales, quæ nullo considerante intellectu reperitur in rebus, ut negatio equitatis in homine, nam homo non est equus ex natura rei; & de istis affirmamus, quod non sunt entia rationis, cum rebus convenient circa quodcumque opus intellectus, quod pari ratione de privationibus est afferendum, nam verè à parte rei homine est cacus, ac eti tenebrosus. Talis itaque est in propositione privatio iustitiae in infantibus, est enim privatio, & carentia realis, licet non sit ens realis, quia illis convenient à parte rei, & est carentia aliquis forma realis, & physica, non autem aliquis forma rationis, vel moralis denominationis, qualis est in me carentia Episcopatus: Vnde quanvis tam nihil opus ponat canticis in Petro, quam carentia Episcopatus, adhuc tamen portio jure cęcitas dicitur in eo carentia realis, quam negatio Episcopatus, quia cęcitas est carentia forma realis, & physica; negatio autem Episcopatus est carentia cuiusdam formæ moralis, ac extincione denominationis in genere moris; & consequenter potiori quoque iute cęcitas in genere negationum, & privationum magis à parte rei, & intrinsecè denotata Petrum cæcum, quam altera negatio Petrum non Episcopum: Cum igitur Concilium dicat peccatum originale in se unicus propinquum, potius per prefatam privationem iustitiae illud explicamus, quām per ipsum Adæ peccatum mortaliter in posteris permanens, tunc quia illud nō est peccatum aliquius proprium, sed prius commune omnibus, ubi privatio est singulis propriis, sicut singuli proprii habuerint iustitiam Adamo non peccante; tunc quia privatio iustitiae dicit suo modo aliquid physicum nempe carentiam formæ realis, & physica, ubi peccatum Adæ jam præteritum nil ponit in posteris in genere physico intrinsecum, sed ad summum in genere moris, quatenus concipitur in eis moraliter permanentem: ergo magis salvator modus loquuntur Patrum, & Concluorū in nostra sententia, quam in opposita.

150

Sexto, igitur ratione à priori; peccatum ut tale est libera transgressionis præcepti divini, ergo sicut peccatum actual est actualis transgressionis, scilicet & habituale erit habitualis, ac qui in pleno transgressionis non habet locum privatio gratia, nam sicut gratia non est operatio liberariam si physica animæ pulchritudo, ita ejus carentia non est transgressionis legis, qualis in peccato reperitur; ergo peccatum originalis nequit à privatione constitui. Deinde arguit Ovied, privatio gratia, vel est peccatum quatenus Adam debetiam in pueris trastundere, vel quatenus ipsi pueri debentiam eam habere non primum, quia etio Adæ illud habuerit debitum & obligationem, ac violaret: hoc formaliter sufficiens non est, ut pueri constituantur peccatores, & Deo odibiles; nemo enim constitutus aliquis culpe reus propter transgressionem obligationis alienæ, quam implice ipsi non incumbit, ergo pueri ex eo sunt constitutus peccatores, quia debitum illud, vel obligationem sunt transgressionis illud positivum, seu negativum, sive quod immediatè cedebat obligatio, eti formaliter peccatum; sed obligatio immediatè nō erat ad habitum, quia immediatè non erat pondus à pueris; ergo peccatum non constitutus in privatione talis habitus, sed antè privationem illius intelligitur transgressionis formaliter debiti, seu obligationis in qua formaliter originalis constituit. Deinde arguit ali, quia si Adam non habuerit iustitiam originalē, & tamen peccaret in persona totius generis humani, sicut iam peccavisse: non minus carentem in peccato originali, quam modo nascimur; & tamen non nascetur cum privatione iustitiae originalis, ergo peccatum originalis non constitutus in illa privatione.

151 Rsp. assumptum. Intelligi de peccato actuali, non verò habituali, sed de peccato actionis, & per longum, non autem originis, & nature; quare sicut si peccatum actual est actualis transgressionis, ita habitualis est connotatio transgressionis actualis propriæ, vel capitii, unde ortum duxit; intelligentio de per transgressionem habituali non propriæ aliquam legi dici,

pravaricationem, sed defectum habitus iustitiae originalis, quem pueri habere tenebantur: quod si contendunt obnam peccatum, ut sit, etiam aliquam legi transgressionem, tunc distingendum est de duplicitate lege, alia praincipientia vero statuente, & diliponente de fine, etiam carentia gratiae, quia secundum divinam legem necessaria est ad beatitudinem consequendam; contra primam legem est peccatum actualis, contra secundum habituale, quod non tam contra legem dici debet, quam contra finem legis. Ad secundum Ovied, dico privationem iustitiae originalis in pueris peccatum originale ex utroque capite ibi assignato, & ex primo quidem causatibus, ex altero formaliter; ad impugnationem primi, nego assumptum, quanvis enim non constituturus reus ex transgressionem obligationis omnino aliena, constitutus tamen potest falso causatibus, si alterius obligatio aliquo modo etiam a ipsius pertinet, ut contingit in propositione de potestate Adæ modo jam explicato n. 131. ad impugnationem secundi concessa prima consequentia in hoc loco, quod pueri constitutur peccatores quia debitum illud sunt transgressi, hoc est, non habent iustitiam originalem, quam habere tenebantur, negatur altera consequentia; quanvis enim habitus ille non est immediate à pueri ponendus; illus tamen immediate habere tenebatur à primo parentis transsum, in quo solum intelligitur transgressionis obligationis precedere ante talem privationem in posteris resultantem ex tali transgressione. Ad ultimum constat ex dictis n. 1 & 8. quod in eo cauus est peccatum originale alterius rationis specificè ab eo, quod nunc contingit in postestate Adæ.

Objectiones Gavatii.

Septimus arguit Gavatius c. 3. s. 5. peccatum originale non est privatio gratiae, nisi quatenus est sanctitas, & vita animæ; ergo non est carentia gratiae in ratione habitus, & in genere physico; sed prout habet rationem sanctitatis, ac vita spirituialis animæ, sed non est talis, nisi quatenus dat jus, & dignitatem ad gloriam, ergo peccatum originale peccatum in carentia juris, ac dignitatis ad gloriam ex peccato. Adæ contracta constituit: tunc subsumit, sed hujusmodi carentia nō illud est, nisi reatus, sed obligatio ad pueri damnationem originale peccatum in reatu, & obligatione ad penam danni ex peccato. Adæ contracta formaliter constitutus debet. Confirmatur quia aero a fine ultimo contraria ex proprio acte peccaminis est formaliter peccatum habituale personale, privatio autem habitus gratiae se habet locum, ut materiale ergo aero ab ultimo fine contraria ex transgressione Adæ ex formaliter originale peccatum, & carentia illius habitus est materiale: cum igitur aero a fine ultimo non sit, nisi reatus, vel obligatio ad penam danni ex actu peccaminis Adæ relatus sit, vel peccatum originale non sit, nisi passiva obligatio ad penam danni ex peccato Adæ in posteris derelicta.

Respondeo concedendo totum primum discutendum ex dictis n. 11. & 12. quia utique verum est, ut ibi dicamus, gratiam non dare judicium ex natura rei, vel in ratione habitus, & qualitatibus, sed ex ordinatione divina, concedo etiam hujusmodi carentiam juris, & dignitatis ad gloriam, in qua constitut formaliter originale peccatum, non est nisi reatus, & obligationem passivam ad penam danni, quatenus a peccato Adæ contractam; sed quia de facto carentia hujusmodi juris coincidit omnino cum carentia gratiae, sicut enim de facto ipsa est, quod formaliter dat ius ad gloriam, ita etiam carentia illud formaliter tollit, hinc dicimus peccatum originale nunc existens, & prout de facto a peccato Adæ contractabili, formaliter in privatione gratiae, & carentia originali confertur; Dices id probare solum, quod privatio gratiae materialiter te habeat ad efficiendum originalis culpe, quatenus reatus, & obligatio ad penam danni ex peccato. Adæ à posteris contracta, in quo formaliter constitutus, habet modo annexam gratie privationem, fine qua tantum totam suam formaliter retinetur posset. Respondeo, imo hinc deduci; quod privatio gratiae formaliter iter constitut originale culpe de facto, quia per ipsam solam in genere formæ causa homo formaliter constitutus reus pene danni, ac per intrinsecam denominationem modo explicato n. 149. ubi fine talis privatione constitutus reus per solam extrinsecam denominationem ex peccato Adæ defumptum; Unde quando D. Aug. eniſ sententiam defendimus art. 3. docet peccatum originale constitut in reatu ex peccato primi parentis contracto, in hoc eodem sensu loquitur, prout involvit privationem gratiae, vel potius ut per eam modo de facto formaliter constitutur; qua ratione dictum est ibi n. 108. re vera sententia Augustini de rebus ac hac communis sententia non differre, si recte intelligatur; nam modo unum, & idem formaliter importatur per reatum pene danni, & per privationem utrumque debite in parvulis existente.

Ad Confirmationem concedo habituale personale consistere formaliter in averse ab ultimo fine ex proprio actu peccaminis contracta, & hanc coincidere cum reatu ad penam danni ex eodem actu contracto; sed quia modis talis reatus in peccatore non habetur, nisi media privatione gratiae, nō potest dici,

dici, quod privatio gratiae materialiter se habebat ad peccatum habituale, nisi quatenus absolute loquendo posset dari talis reatus, in quo peccatum habituale constituit, sine privatione gratiae per solam extrinsecam denominationem ex proprio actu Peccaminolo defumptum; & quatenus privatio gratiae in omni peccato habituali mortali reperitur, ideo quod per ipsam, ut sic precise consideratam, nequit unius peccatum habituale ab alio specificè distingui; ex quo fit ut per solam gratie privationem peccatum habituale personale explicari nequa, nisi aliud addatur, ut suo loco dicimus; quod incommode de peccato originale non sequitur, cum in singulis Adæ postteris sit unum specie, & eiusdem rationis, ac etiam in omnibus aequaliter sit, ut bene explicari possit per solam iustitiae debite privationem, quamvis non rati commode per eam explicari possit peccatum habituale personale, ut dictum est num. 101. & ex professo dicimus dīp. 6. q. 9. art. 2. num. 157.

Postrem obicitur quod non solum ab Adamo transfundenda erat in posteris gratia, & originalis iustitia, sed reliquias etiam habitus supernaturales inservi; ergo peccatum originale non formaliter constitut in privatione gratiae, & originalis iustitiae, sed reliquias etiam habitus supernaturales. Respondet Thomistæ negando consequentiam, quoniam in eis tantum doni privatione constitut originale peccatum, que est formaliter auctor obicitur, quod non solum ab Adamo transfundenda erat in posteris gratia, & originalis iustitia, sed reliquias etiam habitus supernaturales inservi; ergo peccatum originale non concurret, quod tamen fallum est, cum non minus debitorum sumis originale iustitiae, quam gratiae. Dicendum itaque est, non est carentia visionis divinae pro pena; ergo iam sufficerit eam deberi; & in resolutione questionis inquirit, quod ultra hanc panam, nullam habebunt panam fensus exterioris, puta ignis; neque ullam interiorum, ut tristitiam, que comuniter dicitur attinere ad panam fensus; & in solutione ad 1. explicant cum D. Bon. Augustinum dicentes esse puniendo panis ignis, ac anima mortis, ut habetur ex Conciliis, Patribus, & Scripturis; atque illa privatio gratiae est formaliter auctor, inimicitiæ Dei, & mors animæ. Hec tamen responsio non sufficit, quia tunc privatio originalis iustitiae, ut est donum a gratia distinctum, ad integrum peccati originis non concurret, quod tamen fallum est, cum non minus debitorum sumis originale iustitiae, quam gratiae.

Dicendum quod non solum ab Adamo transfundenda erat in posteris gratia, & originalis iustitia, sed reliquias etiam habitus supernaturales inservi; ergo peccatum originale non formaliter constitut in privatione gratiae, & originalis iustitiae, ut est donum a gratia distinctum, ad integrum peccati originis non concurret, quod tamen fallum est, cum non minus debitorum sumis originale iustitiae, quam gratiae. Dicendum itaque est, non est carentia visionis divinae pro pena; Et tandem in solutione ad 5, ait quod in homine existente in pueris naturalibus carentia gloria est pura negatio, & defectus naturalis, in existente vero sub peccato est privatio, & defectus penalis; & id est per talen carentiam punitur, illi vero non; quod etiam superius dixerat dīp. 29. ad. 3. quem locum pro se citat Auctor controversiarum.

Unde non video, ex quo Scotti verbo inductus sit addendum, quod de mente Doctoris pueris cum originali decadentibus nec etiam panam danni patiantur; ex hoc enim quod dixerit eos non tristri per amissione beatitudinis, nullo modo sequitur, eos nullam danni panam pati, quia panam non consistit in tali tristitia, sed precisi in ipsa carentia, beatitudinis debite, quia est pueri privativa maximæ boni, illa vero tristitia ad cam sequens est molestia quedam positiva, quia ab aliquo dicitur proinde pana tenus, & ut aperte Doctor cit. per se pana est sola visionis Dei privatio, etiam si ad cam nulla cequeretur tristitia, licet non sit pana positiva, sed folum privativa, ut enim advertit Gavatius c. ex Scoto s. 1. ab initio pana duplex potest habere significacionem, vel enim idem significat ac in dīp. 3. & sic dicitur originale peccatum, sicut in carentia summi confundit sit, etiam modo idem denotat, ac supplicium, & ita dicitur de pena fensus, ad quam pertinet dicunt ipsam tristitiam ad amissionem beatitudinis consequentem, extendendo vocabulum fensus ad quodcumque secundum propriam speciem perceptibile, ad differentiam cuiuscunquam negativi abolitur imperceptibilis, cum sit nihil; quod etiam notauit Vulpius dīp. 143. art. 2. ab initio alioquin si pana tenus diceretur folum, quod ad potentiam sensitivam spectat, nec in Dæmonibus nec in animalibus leparatis aliqua pena fensus reperiatur. Dices ex Scoto 4. dīp. 30. q. 6. N. pena danni, et carentia summi boni, non est pana, nisi est nolita; ergo non est pana, nisi ad eam cequeretur tristitia. Respondeo ex doctrina nuncitatis Doctoris logi de pena fensus pro supplicio non autem pro simplici incommodo, & privatione boni, sic enim datur potest pena fine tristitiae consequente, & ab illo eo, quod si non potest amittere, & pueri panam danni in bonis temporalibus & spiritualibus pati dicuntur, quanvis nullo positivo supplex, hoc est, dolore, vel tristitia afficiantur.

Probatur autem conclusio ex Concilio Florentino sub Eugenio IV. In litera unionis afferente decadentibus in mortali, vel originali mox in infernum; hoc est, in infernoles tress partes defensione, ut communiter exponunt, sed panis inequalibus puniendo, quae inqualitas in eo constitut, quod originali sola pena danni tristitia, ac tali autem utraque scilicet, damnis, & secessus ergo ex Cœlio decadentibus cu solo originali aliqua pena puniuntur. Clavis adhuc id determinavit Innocentius III. Cap. Majores de Bap. §. sed adhuc afferens, panis per se originalis esse carentiam divinæ visionis, atque vero perpetua gehenna cruciatum, quae testimonia adducit etiam Gavatius loc. tunc abest, ut negat panam danni in pueris, ut ei impingit Auctor citatus. Deinde probatur ratione; na pueri in originali decadentibus perpetuo cariari sunt complicitate Dei ex illo Io. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu non potest intrare in regnum Dei, & Marti 1. qui non crediderit condamnabitur; sed pana damnis in tali carentia constituit, & ammissione carentis beatitudinis, ergo &c.

Dicit, illos carcerem omni pena sensus, & damni, non quia beatitudinem supernaturalem sunt habituri, sed solum naturalem post diem iudicii, ut innotescat dis. 33. c. 15. & si queratur, quatenus habituri sunt cognitione naturali Dei, illum quis, super omnima angustari amore naturali, & reliquas naturales virtutes.

158 Sed Contra. quia hinc ad lumen deduceretur solidum post diem iudiciorum omni pena, non autem ante? Tunc quia absolutum loquendo non est futurus aliquis medius status inter beatos, & damnatos, in quo quis feliciter, & beate vivat, ut definit Concilium Africanum post Can. 77. tom. 1. Conciliorum, ubi dicitur, si quis dicat idem dixisse Dominum, in domo Patris misericordiam multe sunt, ut intelligatur, quia in regno Caelorum erit aliquis medius, aur altius, aur allicuius locus, ubi beate vivant parvuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt; anathema sit: Tunc quia Doct. loc. cit. id dicit sine affectione, nec absoletum dicit, quod si non habituri beatitudinem naturalem, hec enim postulant caretum peccati, quo parvuli sumi temperie sunt sine baptismio decedentes: sed inquit, quod aliqualem beatitudinem naturalem de Deo cognito in universali poterunt attingeres non ergo habent beatitudinem naturalem simpliciter, & absoletum, quia cum sint futuri in miseria peccati, & sint privati summa felicitate, ad quae fuerant destinati, etiam si non furentur, & apprehenderentur, ne que de tali amissione tristitia, adiungit absolute beatuari non possint, sed potius miseri; sicut ille, qui ex magna cedidit dignitate, metuens dicit pectora, & qui caret uia rationis ex ametia, est id ipse nullo modo cognoscere, neque de tali statu tristetur; absoletum dicendum est miser, & ita passim assertores Artigia, Oviedi, Amicos, & ali.

159 Dicendum secundum, parvulos in Limbo nullam penam ienisse, nec potius dicti pauperis alias corporis afflictiones. Hec est communis apud Auctores tertii sententiae mediae, quam inquit D. Bon., omnes Magistri magis approbat communiter, & Scotorum illam sententiam Magistrorum appellarunt; Probat autem primò ex Concil. Florent. cit. & Innocentio III. Cap. majores defensione foliam visionis parentum esse panam decedentium cum originali. Respondet Poncius id non convincere, quia non magis dicitur in ea auctoritate, quod illa sola sit pena originalis, quam quod pena sensus sit sola pena peccati actualis. Sed fallitur, & hereticus est dicere, quod hanc sit bona pena actualis, cum de fide sit ob mortale visionem quoque Dei amittit: ergo nec sola carentia visionis est debet dici eis pena originalis. Hac tamen est mera fuga quando namq; Innocentius dixit penam actualis peccati esse gehenna perpetua cruciatum, non intendit excludere carentiam visionis quoque illi respondere, pro pena essentiali, inquit omnino supponit, ut colligatur manifeste ex verbis ipsius; cum inquit ibidem, haec duo incompensabilia esse, quod quis cruciat in gehenna perpetuo, propter reatum criminis actualis, & non carerat visione Dei, qui nimis utraque pena actuali mortali correspondet: hoc autem minime afferit de originali peccato, quod nempe puniri non possit carentia visionis Dei, quia etiam puniatur pena gehenna ergo manifeste intendit, quod sola carentia divinae visionis sit pena originalis culpa, mortaliter vero actualis cruciatum ignis sit pena finalis cum ea.

160 Secundum probatur ratione Scotti, & D. Bon. acerbitas penae correspondet quantitate delectationis juxtapositum Apoc. 13. quantum glorificari se in delicia, tantum est in tormentum, & luctum. sed parvuli nullam delectationem inordinatae habent nec in spiritu, nec in carne, ergo non debent ullum tormentum, aut penam sensus pati. Confirmatur, quia nemo puniri pena positiva, & sensibili, nisi propter peccatum actualis propria voluntate commisit, etiam si aliquem habeat habitus defectum quoniam enim Princeps justè possit ab aliquo officio relivere, ut indignum, quem novit carere habitu justitiae, aut prouidam ad futurum, non tamen judeat ob idlum ponte potest, sed tantum quando res ipsa futurum sic partitur, in proprio, quavis parvuli possit in Calorum regno excludi, ut indigne, ob gratia defectum, & habitu peccatum: non propter se pati, ut debet positiva pena, & sensibili, quia propria voluntate nihil considerunt: hoc enim minus durum videtur.

Respondet Poncius negando consequentiam, quia in eo Ap. loco sit tantum mentis de his, qui in delicias fuerunt, & glorificaverunt se peccaminosè, non vero de aliis damnatis: idèo quavis dicaturcum proportione ad delicias, & honores illos puniendos, non sequitur alios non puniendos pena aliqua etiam sensus. Ad Confirmationem, ait id magis datum videtur debere, quām quod puniatur pena peccati Ad patimur etiam occidere non proprii peccatis acquirimus: & quavis cedentis locis quibus sit iuspenitus, eo quod ceneant alios facilius ilorum clementiorum actore in ep. ad Rom. tamen primus locis iuslinnati non posset testimoniō minime latifascit, quod ait Poncius, vel Ambrosius loqui de morte secundi illis, quibus originaliter dimisit ceteris, quod non solum originali debeatere mors

secunda; Constat enim ex verbis Ambrosii relatis neutrā expositiōne ipsius congruet: plures alias Patrum auctoritates refert Salmeron in c. 5. ad Rom. dif. 4. 3. apud ipsum videndas, quibus per motus Angles merito, inquit, oppositam sententiam tenentes parvulorum tortores vocari, & propterea illam, tamquam duram, esse ab omnibus excludam.

164 Dicendum tertio; sed pueri fini paupr. te ipsa penam damni, non tamen de illa illum habitu dolorem, vel tristitiam. Ita D. Bonav. & Scotorus loc. cit. 2. dif. 33. ubi etiam D. Th. pro qua citatur etiam Nissenus oratione de infantibus, & D. Aug. lib. de peccatorum meritis, & remissione c. 27. afferens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati, idem tenuit Valquez, Suarez, Salas, Lessius, Beccan, Artigia, & alii Recentiores; probat Valquez, quia tristitia de amissione beatitudinis pertinet ad penam sensus: ergo cum infantes sit pena fini cattitari, ut dictum est concil. p. 33. nullam tristitiam habebunt, vel dolorem de hujusmodi amissione. Sed bene notavit Artigia hujus ius sufficientem rationis: primò quia redit tē ad qualificationem de nomine, an, scilicet talis tristitia ad penam damni conseqentia dicenda sit pena sensus, vel damni, nec defontiarentur dicitur doli debere pena damni, cō quod ex ipsa sola pena damni defumatur, ut ex objecto; Deinde quia, cō dicitur pena sensus modo explicato num. 1. 36. minime conflat infantes non esse tali pena sensus torquentis, sicut constat de altera pena sensus ex objecto sensibili sumpta, felicitate, & igne; immo ratio huius videatur, ex ipso quod beatitudine privante, debere etiam necessarii de tali carentia tristitia, quatenus ad eam tristitia naturaliter consequtitur; si non per modum penae, saltem per modum cuiusdam doloris naturaliter ex tanto malo consequtetur; sicut quando quis à Principe magistratus, vel alia dignitate privatur, licet ei pro pena non imponat tristitiam de tali privatione, sed ipso lamen dignitatis privatione nihil minus ex ipso ortitur in eo tristitia de tali privatione, quia necessario talis carentia dolorem excitat videatur. D. Thomas loc. cit. probat, quia cum infantes non peccaverint, nisi quatenus per origine aliena culpa contractum a fine supernaturali defecerint, ad quem elevati erant, debent soli in eo genere puniri privatione, felicitate, gloria; sed si inde postivum acceptarent dolorem, jam non essent pena tantum privativa, sed postivativa quoque, quam non sunt promeriti, cū voluntate propria non peccaverint. Sed hæc quoque ratio non talis efficax videatur, & potest facile relata ex modo dictis; quamvis enim ea tristitia non infligeretur a Deo per modum penae, naturaliter tamen consequtetur videatur ex tali privatione, ut constat in exemplo adducendo de Privato à Principe aliqua dignitate in Republica, qui utique de tali privatione tristaretur, licet pro pena non sit ei talis tristitia imposta, sed sola privatio dignitatis, ad quam necessariò consequtetur.

Melius igit probatur ratione D. Bonav. & Scotti, quia si infantes de tali privatione beatitudinis tristarentur, cum tristitia secundum Aug. lib. 6. contrà Donatilas post collationem c. 4. dicitur ibi exprimit formam, qua judicabant fideles in Ecclesia existentes, comparantur enim boni, & mali oviibus, & hædis ejusdem pastorum. & oviis; certum autem est parvulos ante baptismum ad ovile Ecclesia non pertinere; Et sic etiam explicanda sunt alia loca adducta, quod in ea terminit ad adulterii punitis proprie peccata actionis, ne communiter Interpretationes exponuntur, vel de fidelibus in tua gremium Ecclesia.

Dices, parvuli sunt in finis, ergo non minus erant illius sententia participes *de meledi in ignem aeternum*, quam qui actualiter peccaverunt, cum sententia Christi sit aquiliter rendenda in omnes ad finitimum collocatis. Negatur consequtio, liquidem parvuli judicio discutivo non sufficiuntur, quale illudetur, cū nulla opera a judice cogaoeenda exercerentur; sed solum approbativo, liquide tunc ab omnibus approbatitur tam Angelus, quam beatus hominibus sententia Christi dicens Jo. 3. 3. *non credit, iam iudicatur est.* Vel dicatur cum aliis sub pugna Salvatoris sententia omnes proflus damnatos comprehendunt, qui erunt in finis, sed cum dolicinies sub illis enim verbis *dilectio a melam peccatum damni significantibus*, comprehenduntur decedentes cum solo originali; sub aliis in ignem aeternum penam positivam sensus significantibus comprehenduntur omnes actualiter delinquentes, & propria voluntates. Dices Aug. ferr. 14. de verbis Apollonis iam tentiam etiam quo ad ultima verba in ignem aeternum intelligere de parvulis non baptizatis: & Fulgentius sub nomine Aug. de fide ad Petrum. 4. 7. ait firmissime tene, & nullatenus dubites, qui sine baptismio de hoc seculo transeunt, aeterno ignis suppicio puniendos.

Respondet Doctor cum D. Bonav. Augustinum ibi de penis parvulorum esse excessivè locutum, sicut frequenter faciunt Sandi: idque fecisse ad extirpandum illam hærem, quae dicebat parvulos nullam culpam habere, & ita nullam penam: quare non est absolute intelligentes; nam lib. 5. in Julianum cap. 8. non audet dicere quanta, & qualis sit futura pena parvorum; ep. 18. ad Hieronymum ait, cum ad penas ventum est parvulorum mihi crede, coactor angustias, nec quid respondeant proflus inventio; Alii respondent per ignem aeternum duo posse intelligi, vel locum

Disputatio Quarta. De Hominibus.

cum infernalem, in quo est ignis æternus: vel pñam illam sensibilem, quæ infligitur ab igne, & dicunt August. & Fulgentius in priori fñsu esse locutum, non in posteriori; quamvis cum opinari videantur parvulos futuros esse in eodem loco conclusos cum aliis damnatis, eoniam tamen dicunt parvulos esse aliquem cruciatum ab igne, sicut patiuntur alii: in hoc igitur fñsu inquit August. *serm. 14. de verbis Domini parvulos ignorantes* esse cruciando, hoc est, loco ignis, non nitione ignis; & haec est feccunda responso, quam affixat: Doctor *loc. cit. cum ait Aug. esse locutum in fñsu divisionis, hoc est in æterni igne esse puniendo.*

168 Secundo obicitur: Parvuli in hac vita patiuntur pena sensibili propter originale, quia patiuntur famem, fumum, morbum, & similes corporis calamitates, ergo probabile est altera quoque vita similia parvulos esse. Confirmatur, quia post diem iudicii non habent corpora gloria, sed passibiliter ergo ab igne vel alio obiecto disconveniente penam lenientem pati poterunt. Demum parvulitatem post baptismum decadentes non soli beatitudinem essent, sed etiam accidentaliter premiantur: ergo à pari cum solo originaliter decadentes non sola pena essent debent puniri, quia consistit in carentia beatitudinis, sed etiam accidentali, quia est pena fñsu. Respondeo negando paritatem, nam pñam quæ hic patimur, sequuntur naturalem corporis constitutionem, quia ratione eas patiuntur quoque animalia bestia, ex sola subtraktione originalis iustitiae undemon direxerunt, & per se sunt proper peccatum inflata, sed veluti indirecte ad remotionem originalis iustitiae in nobis resultant, pñam fñsu in alia vita nullo modo est naturalis, sed à Deo directe infligitur ab peccata propria voluntate commissa. Vel dicatur cum D. Bonay, quod licet puniri temporaliter pro peccato originali sit iustitia, non tamen externaliter; & ratione, quia pena temporales non solum sunt punitive, sed etiam purgatoria, quia ratione etiam iustitia in hac vita eas patiuntur, non sic externe. Ad Confirmationem, negat Doctor consequentiam, quia eorum corpora erunt impennis, non quidem ex deo impensis, sed ex dispositione divina; utnamque nec ab extra, nec ab intâ patientur; unde sicut damnatorum corpora patientur ab æterno igne, sed non dissolvuntur, & huius caribunt perpetua vitione. Deinde omni talis passione exteriori, nullam etiam passionem interioriem patientur, per quam possint consumi, idque ex virtute divina eorum corpora sic conservantur, ut nec cibo, nec potu indigent. Ad ultimum concedo illos non solum essentialem pñam puri, quatenus visio ne Deli pravit: sed etiam accidentali, quatenus consequenter privant omnipibus illis bonis supernaturalibus, que ad eam consequluntur, & quoad hanc pñam accidentalem tantum curi patias.

169 Tertio à veniali peccatum, quod levius est originali in altera vita patiuntur pena fñsu: ergo multo magis origine eadem pena punitur. Confirmatur, quia Christus pro expiando originali peccato passus est pñam sensibilem; ergo talis pena peccato originali debetur. Tandem pñam danni habetur etiam in puris naturalibus existens: ergo deordinatus per culpam, cum habeat malitiam, quam ille non habet, aliquid plus patiatur, nempe pñam lenius. Respondeo: negando consequentiam, quia veniale, & originale se habent, sicut excedens, & excusat; si quidem licet originale excedat veniale, quia privat amicitia Dei, & avertit originale ab eo continet, idque pñam damni obnoxiam est, quod non facit veniale; adhuc tamen à veniali excedit in hoc, quod magis de voluntario participat, & cum sit expressus voluntarium, & consequenter pñam fñsu obnoxium, quod non contingit in originali. Ad Confirmationem, negatur consequentia, & non enim Christus suscepit penas direcè peccatis nostris debitas, fñe originali, fñe actuali, aliquoq, & ex viuente beata carere debuit, & pati gehennam ignis; sed eadis faultis penas, qualecumque illa fuerint, quibus pro nobis latifacere posset. Ad ultimum negatur assumptum, quia in puris naturalibus existens minime pñam danni patet, quandoquidem carentia beatae visionis in ipso est mera negatio, non pravatio, quia non est debitor iustitiae accepte nec in se, nec in alio.

Argumenta efficacia.

170 Quartus, pena danni, seu carentia divinae visionis majus quam illi incomparabiliter, quam pñam fñsu; ergo si infantibus conceditur illa pena que major, nulla est ratio, cur debeat negari minor; & consequenter pater, quia id est negatur penitentis, quia nimis durum videat, quod igne pñamur, si propria voluntate non peccavimus; antecedens probatur, primo D. Chrys. testimonio hom. 24. In Matth. & 47. ad populum dicens *sunt animis videret pñam ab agnitione cecidisse, ut gehennam nihil aliud in comparatione illius: deindicatione, quia maior sensibilis confitetur in privatione est et maius, quo majus est bonum, quo privat; at qui visio beata est summum bonum, ergo eius privatio est maximum malum: Posset etiam hec ratio adduci ad probandum, quod infantes non patiuntur pena dan-*

Quæstio V. De peccato originali. Art. II.

Quæstio V. De peccato originali. Art. II.

ni: quia pena debet cuicunque peccato proportionem habere, ita ut maxima peccato, major verò major, & minor minor tributatur;

cum ergo peccatum originale non sit maximum, non est ei affixa maxima pena, qualis ceterum privatio divinae visionis.

Respondeo varias ad hoc afferri solutiones; aliqui dicunt ea

ratione foliū probari carentem divine visionis esse maximam

pñam ex iis, quæ in privatione boni consistunt, quia est privatio maximæ boni, non tam absoluæ, nam a toto genere major

pñam est illa, quæ in positiva ratione malæ dicitur posita

est, qualis est pena fñsu. Hæc tamen responso non satisfacit,

tum quia falsum assunt, quod malum aliquod pñam formaliter

in positivo constituit, cùm malum, ut sic, five culpa,

five pñam formaliter in privatione, & defectu aliquis boni

constituit, est materialiter aliquod positivum involvit inter-

im, ut dictum est *dip. 5. Metaph. 9.1. art. 1.* Tum quia etiam

Valq. ipse, qui hoc admittit, statutus hanc solutionem non fati-

faceat, quia tam pñam, quia est in positiva disconvenientia,

quam in privatione consistit, optimè dicitur maxima,

si maximo bono opponitur, impossibile enim est esse maximum

malum non oppositum, hoc vel illo modo maximo bono: cùm

igitur maximum bonum sit beatitudine, maximum erit malum

ejus privatio in utroque genere pñam.

Alli dicunt magnitudinem pñam non esse dependendam præcisè ex opposito bono,

quod tollit, sed ex convenientia boni, qui privat, connaturale, privat si major

pñam: qui ratione dicunt majorē pñam esse aliquis privatio-

nem patrimonii, quam si impeditur à regni auctoritate; ideoq;

pñam in infantum, quæ consistit in privatione beatitudinis, sit

minor, & minor, quia licet prius majori bono, non tam pri-

bono magis connaturale.

Sed hoc quoque relictus Valq. si

enim aliqui pñam est prius majoris boni, non videtur quomodo

non sit major, quia cùm privat minori bono, quod enim

bonum sit connaturale, vel non, parum referit (*ait Valq. si*)

is, qui privat, aliquo modo erat ad illud destinatus, ut ma-

ior pena privatio illius dicitur: quod si aliquis non erat ad illud

bonum destinatus, nullam pñam erat & tali bono carevit, sicut nul-

li nocturni pñam est regno carcere, ad quod nunquam fulmis de-

lincti; cum igitur parvuli essent ad gloriam prius destinati, &

ob origine peccatum ea caret, sequitur hanc carentiam in

ipso esse majorē pñam.

Alli dicunt pñam danni in damnatione esse majorē pñam, quæ

est majorē pñam, quæ consistit in privatione beatitudinis, sit

minor, & minor, quia ratione dicunt majorē pñam esse aliquis

privatio originalis culpa, qui privat, connaturale, privat si major

pena.

Nec tamen quædam pñam, utnamque pñam detentio in

limbo liceat, utnamque pñam carcere, quæ est pñam.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

171 Respondeo difficulter evitari posse, quod animus infantum

pñam hanc carceris, ac detentio est localis in Limbo non pa-

tient, hoc tamen conceperit alii per se.

Etiam dicere pñam damnis, utnamque pñam damnis, est

utique id non est ob suum ex divina justitia pñam, sed tem-

per suum arbitrio.

Respondeo: negando consequentiam, quia ratione dicunt

originalis culpa, qui privat, connaturale, privat si major

pena.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale: cùm enim infantes sit locum penalium An-

gelis malis nullum habentibus ordinem ad locum determina-

tem: non videtur cuius etiam non debet infantibus penaliam,

gravissima enim per se pñam est illa detentio in loco obscuro,

ad eum referit Suarez, Demonibus non tribuan aliqui alieni

pñam, quem eam detentio in loco obscuro.

Nec tandem dicere valit locum hujusmodi, scilicet Limbo non est

infantibus penale:

se proximè ad illam destinatum fuisse, ita Scoto r. de natura, & gratia cap. 15. Neque haec ratio satisfacit, quia in primis non probat pueros ignorare le esse privatos beatitudines supernaturales ob peccatum primi parentis; Tum quia tristitia etiam potest de carentia illius boni, cuius temetopie tantum fuit capax; unde videmus hominem p.ve invidebit aliorum felicitatis, dignitatibus, imperio; & frequenter dolore, quod tam fortunam non habuerint, et hoc cognoscant ad tales honores proximan capacitatem habuisse nunquam. Tum tandem, quia multi etiam eam proximan capacitatem habueri, qui nimil ut ex sola parentum nequitia, vel crafa aliorum negligenter baptismis ab aliis non potuerunt, & talem proximan capacitatem habuisse cognoscunt, quapropter in iudicio aerderunt ut a Deo vindictam exquirant de illis, qui damnacionis corrum causa fuere, & ut Sibilla quæst. 6. hoc autem ipsum soleret esse maxima doloris occasio, quando quis videt te ob solam alterius negligentiam, vel nequitiam a maximo aliquo bono cecidisse, cui vicinus valde fuerat.

176 Itaque probabilius ratio est, quam Scetus addidit, infantes non tristitiam de amissione celestis gloriae, quia erunt contenti de statu suo, scientes Deum de ita disponitice, nec suo actu id aliquando demeruisse. Neque obstat infantia Turciani *ad p.*
dub. 2. quod solum esse à Deo ita dispositum non autem obie-
cunt tristitia. Quamvis enim ab solute loquendo illi verum sit,
nos enim tristiam de morte amicorum, & amissione bono-
rum ex illo feliamus ita esse à Deo dispositum: attamen de infantib-
us id alteri nequit, quia Doctor supponit eos futuros esse im-
peccabiles ex probatione tertie conclusionis, divina providen-
tia consolenter, ac impudente, ne tristitentur, aliquoquin de

DISPV TATIO QVINTA
DE ACTIBUS HUMANIS.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit mortalitas in artibus humanis.

HEC materia eò utilior est, quo immediatus
ad regulandos mores digriuitur, subministrat
enim nobis universalia principia totius
humanae vite mortaliter traducantur, quibus
& nosfatis possimus, & aliorum ditigere
conscientias; Actus autem humanus in pre-
senti item ponit, quod actus moralis, quia
actus humanus est. Morales non loat idem, quod actus
homini, scilicet ab homine quomodo concipiatur; sed actus
liberè, & deliberatè ab homine elicuntur, ut D. Thomas par. 2.
q. 1. art. 1. dicens, quod actionum, quæ ab homine elicuntur,
ille solum propriè dicuntur humanæ, quæ sunt proprie homi-
nis, in quantum et homo; differt autem homo ab aliis irratio-
nabilibus creaturis in hoc, quod est suorum actuum Dominus;
unde illæ sola actiones vocantur propriæ humanæ, qua-
rum homo est Dominus; et autem homo Dominus suorum
actuum per rationem, & voluntatem, unde & liberum arbitri-
um dicitur facultas volitionis, & rationis; ille ergo actiones
propriæ humanæ dicuntur, quæ ex evolutione deliberata proce-
dunt; sit autem illæ actiones, homini convenient, posse quidem
dicti hominibus & actiones, sed non propriæ humanæ, cum non
sit homini in quantum et homo; ita S. Doctor, & confonat
Scotus dis. 6. q. 5. infra B., ubi istum actum esse propriæ humanae,
qui causatur ab homine per intellectum, voluntatem,
& 2. dist. 1. q. 2. C. qui non sit ex sola imaginatione, sed ex li-
bero quoque arbitrio, ad quod pertinet intellectus, & volun-
tates, etiò diversissimum, ex nro. 18. F.

Aliquid distinguunt libertatem in physicam, & mortalem, ut Victoria ratione de puer ad ultimum rationis veniebat, Molin. par. 1.9.4. art. 13. dis. 2. Valquez par. 2. dis. 1. in calc. Cavell. de anima disy. 3. scilicet 14. Zumel tom. 2. variari dis. scilicet 6. moralium illam vocant, que la operae prelupponit cognitionem boni, vel malorum, id est, virtutis, & vitii, honestatis, & turpidius morum, ratione cuius optime norant homines discernere inter bonum honestatum, ac proinde coram actibus libertatis, secundum quod ad hanc regulem morum accedunt, vel reverentur, dicuntur imputabiles, dignique laude, vel virtutio, talesque a deo liberi coniuncti se superficiant cum sufficienti deliberatione ad peccandum non requirant. Naturaliter vero, fit physicam illam dicunt, quia in operante prelupponit tantum con-

ex cognitione boni, & mali moraliter, seu boni, & mali iuxta dictamen rationis; sequitur ex primo capite omnes actus brutorum, amorem Dei erga, & Beatorum erga Deum in patria, & morus primo primos in homine à ratione actus moralis excludit; & ex secundo capite alios omnes excludit, qui sunt nullo modo attenta bonitate, & malitia moralis, etiamque sunt libertatibus considerationem bonitatis, & malitiae delectabilis, aut nocivae physice loquendo. Hoc praecepto pro notitia tituli Disputationis, & questionis.

Rerum modo videare ex actis, quid importet moralitas, seu esse morale in actibus humanis; quia in re tunc sunt sententiae; Prima affirmat moralitatem significare solam regulabilitatem, & directionem actus a recta ratione, praescindendo a libertate, ita Valerius cum quibuidam Thomistis sicut in eafe videtur dis*p. 13. q. 13. ponit.* Altera sententia affirmat moralitatem esse solam actionis humani libertatem, ita Durandus *2. d[i]s. 28. q. 1. art. 1.* & plures ex Recentioribus, ut Salas *tr. 7. d[i]s. 1. art. 1.* & *2. Sua- debitate, de bonitate, & malitia, sed. 2.* Quivred *tr. 4. contro- ver. 1. p[ro]p[ri]t[er]e.* Averroë *4. q. 10. art. 5.* & illi, decantantes id esse inclinatitudinem praeferunt de libertate moralis, & non physis duxatax. Tertia tandem vera, & communio sententia docet moralitatem actionis humani formaliter importare directionem, seu dirigibilitatem a causa liberis rationis consiliente, & preципiente, prohibente vel permitente; ita ut formaliter significet directio[n]em, vel dirigibilitatem, connotet vero libertatem, seu im- cludat in obliquio, tanquam fundatum totius generis moris, vel tanquam rationem, aut conditionem fundam. Ita *Sco- tus locis pre allegatis, & 3. d[i]s. 33. t[er]t[ia].* ubi docet actum bonum cum deliberatione fieri debere, & directio[n]em rationis ei- dii humani, & imputabilem: & *Divus Bon.* *2. d[i]s. 1. art. 1. q. 2.* ubi docet actum esse moralem, quia sit in potestate voluntatis praevia cognitione, que sit regularis; *Recentiores passim* in p. 2. *Cantic. Salmanticensis, Cornejo, Montesinos, Lezana, Morandus, Lacquer, Serra, Coninch.* & illi passim: qui in eo folio discrepant, quod aliqui contendant moralitatem intrin- sece, & scilicet non utramque illam habitudinem importare in actu humano, scilicet, ad voluntatem libere operantem, & ad rationem cognoscentem bonitatem, & malitiam moralem, ut Zumel *l. 1. q. 14. art. 13.* & Coninch. *tr. 2. de debitis supernatu- ralibus d[i]s. 1. art. 2. n.* id alii vero volunt, quod folio habitudinem ad rationem dirigentem in includat in recte libertatem ve- rotatim in obliquo, & pro connotato, ut fundatam moralitatem, & eius clarę ea objecta non esse bona, aut male moraliter, possunt dici morales ad distinctionem eorum, qui cum invincibili in consideracione bonitatis, & malitiae moralis fuerint, libere tam- men, sola atrecta delectabilitate physica, ut saepe contingit in pueris ante perfectum viu ratione, quod optimè noratur. Ar- riaga, & Oviedo *loc. citato.* Deinde probant, quia genus moris est aliiquid supercedens generi nature illudque per præsumptionem; ergo est aliiquid a libertate distinctum; probant assumptum, quia libertas pertinet ad ordinem naturae, homo enim, aut An- gelus, & præcise in ordine naturae stando, eo ipso quod sunt creature rationales ab irrationalibus distincte, habentes libertatem, antequam adveniat genus moris, scilicet, iuxta præceptum, & prohibitorum. Confirmatur, quia ut dictum est, in potestis, & ambiuntis est aliquals libertas, in quibus tamen nulla est mor- alitas, aut imputabilitas, quia sius actus non regulant iuxta regulas virtutis, & viti. Sed haec quoque ratione, facili & fol- vent Adversarii dicentes concidere volum de libertate physi- ca, non de morali. Melius ergo arguitur aliud propositum probandum, etiam de libertate morali nam potest variari moralitas in actu invariata libertate moralis: ergo moralitas non consistit in sola libertate, nec est id formaliter adequate cum ea, quoniam sequen- tia parer; probant assumptum exemplo familiari de communi- ne carnis ante median noctem feriguingue, & post illam, prius enim non erat mala, & poterat esse bona, postea vero est mala, si commissio perirevet, & cum eadem libertate. Neque dicas in tali calci libertatem quoque variari; Quia actum liberum ef- ficit non est formaliter nisi sit esse a voluntate cum intentione ad opus suum, quo codicem omnino modo habetur in commis- sione carnis, in casu positio ante, & post median noctem, habita no- nititia prohibitionis. Tum quia etiam in unico actu possunt in- veniri moralitates plures species diversae cum una simplici li- bertate; nam in actu eleemosynarum date propter Deum duplex bonitas inventur, scilicet, misericordie, & charitatis; & in

ARTICULUS PRIMUS.

Resolutio Questionis

Dicendum est moralitatem in actu humano, nec solam directionem, aut dirigibilitatem ad recta ratione importare, aut solam eius libertatem; sed utramque simili, primam quidem in recto, & formaliter, alteram vero in obliquo tantum, & fundamentaliter, seu pro connato. In his conclusionea nullum convenit. Autores omnes tentant, sed etiam existimo convenire autores secundum quamvis enim illi dicant moralitatem in sola libertate confitentes, declarant tamen id esse intelligendum, non de quaenamlibet libertate, sed de morali, quam dicunt consistere in respectu, quem dicit actus humanus ad causam liberam a ratione directam, vel dirigibilem in materia morali, unde reipsa illi Autores requirunt in actione morali quicquid contendit in nostra conclusione, ita dispare videantur in affiganda formaliter moralitatis (uprīa libertate) mensura de causa. Attagia di. p. 4. scilicet. 1. ab initio dictio hanc quæstionem, an sola libertas sit moralitas actus, esse de sola voce; dato enim quod libertas circa delectabilitatem physicam non sufficit, ut actus dicatur moralis; dicendum erit solam libertatem non constitutre moralitatem; sicut si dicatur libertatem circa bonum, & malum cum moralitatem constitutre, eo ipso dicitur, & libertatem, & cognitionem bonitatis, ac malitiae moralis esse necessariam; nihilominus ne recessatur ad recto loquendi modo in hac materia, tenenda est affectio poititia, & quoad singula partes est probanda; & Primo quidem, quod moralitas non significet sola dirigibilitatem, aut directionem ad recta ratione praecinctendo ad libertatem, probatur, quia amor incaecus, quo Deus seipsum amag necessarij, non est in genere moris, non est impunibilis, non dignus premio, & laude, & tamen regulatur a cognitione divina, que est practica præterit in Adversorum sententia, & regula auctum voluntatis ad initia: Quod si id à Scottis negligatur cum cognitionem statutum peculatim, falem amor Dei in Beatis et conformis recta ratione practice precipiti, & dirigit, & tamen quia est necessarius, nec respectu ejus libertatem in habent latens proximan, & expeditam, non est laudabilis, nec præmio dignus, ergo moralitas non est illa habent ad actu rationem practice dirigentem suu libertatem.

Secundo, quod moralitas in sola libertate non constituit: probant Lezana, Hacquetus, Morandus, & alii, qui porciunt ei in utriusque virtute esse inimicorum, quia ex illis obiectum intellicebit plures malitias, vel bonitatis species diversae, ad quas omnes voluntas libera constitutur.

Sed hoc non satiscit, quia si in sua actibus moraliter est formaliter, & actu multiplicata, libertas vero virtualiter tantum ergo moralitas, & libertas non sunt idem formaliter, & adiquate, alter eodem modo multiplicarentur: Tum quia etiam in eodem in actu potest augeri moralitas fine uno libertatis augmento, ut in unius de pro clemencia folum quadrantem, alter vero aureum, quod cum equali libertate ab utroque fieri possit in dubium est. Tum etiam quia in diversis actibus possunt multiplicari, & variari species moralitatis ab eo quod ultra libertatis variationem: nam eadem libertatis specie potest esse liber actus bonus, & malus, ut cum uterque est liber quod specificationem; Neq; dicase sedem physicam libertatem in utroque, non vero moralalem; nam eiam libertas moralis nequit distinguiri nisi in libertate specificationis, & exercitii: cum ergo ex hypothesi in utroque actu sit libertas specificationis, erant ejusdem species, quoad eis libertus fed diverse quoad esse morale. Tunc tandem, quia etiam e contra potest variari libertas, non variata moralitate: nam volitus vg. omnitudini facrum, & ipsa omisso sunt in eadem moralitatis specie, nempe sacrilegii; & tamen non est eadem utriusque libertas, quandoque enim illi sit directa libertas, ita vero indirecte dominata, ergo &c.

Tertio probatur, quod liceat moralitas non constituit formaliter in sola libertate, tamen cum supponit in actu, veluti præsumit, ac necessarium totius generis moris fundamentum: ita enim docent Protagoras, Proterius Divus Thomas p. q. art. 1. & q. 18. art. 9. D. Bonav. 2. dist. 16. art. 1. q. 1. ad art. 2. & dist. 32. art. 3. quod. art. 9. D. Bonav. 2. dist. 12. art. 2. q. 1. ad art. 2. & dist. 3. art. 1. q. 3. ad argum. & Scotus 2. dist. 4. & dist. 42. in principiis, & in fine, & Artib. 2. Ethic cap. 4. ubi inter extera, & quod potest, ut atque fit moralis, unum est, ut sit, ex electione, hoc est, ex libertate, is enim ait, qui operatur studiosus, debet operacionis, eligens, & properet ipsam; Probatur etiam ratione Scotti, quia actus, ut sit moralis, debet esse impunibilis; sed non est impunibilis, nisi sit liber, & in non potestate, ergo & probatus minor, quia factus nullus meretur peccatum propter actum, qui non est in ejus libertate, ita nec premium,